

UTVIKLINGSPROSJEKT NÆRING I HEMNES STRATEGISK PLAN 2021-2024

Hemnes kommune
Skaperglede mellom smal sjø og evig snø

Innhold

Innledning.....	3
Om planen.....	3
Bakgrunn	5
Muligheter og utfordringer	5
Forutsetninger	6
Prioriterte næringer.....	7
Strategi for næringsutvikling	7
Fremtidsbilde for 2030.....	8
Målsetting	9
Effektmåling.....	10
Innsatsområder	10
Innsatsområde – arbeid rettet mot å få etableringer/akkvisisjon.....	11
Innsatsområde – kompetanse, nyskaping og samhandling	12
Innsatsområde - stedsutvikling.....	13
Oppfølging av strategisk plan	13

Innledning

Hemnes kommune søkte i mai 2021 om tilskudd fra Nordland fylkeskommune til et prosjekt for en styrket næringslivssatsing. Bakgrunnen for dette var en muntlig og skriftlig dialog med fylkeskommunen i forkant angående en markert nedgang i antall arbeidsplasser i kommunen, spesielt i perioden fra 2016- 2019 (11%) og 2017 – 2020 (8%).

Fylkesrådet innvilget i juni tilskudd på inntil 1,2 mill. kr til et forprosjekt og en analysefase. Samtidig ble det vedtatt at kommunen gis status som fylkeskommunalt omstillingsområde for en periode på tre år.

Formålet med prosjektet er å bedde utviklingsevnen, styrke næringslivssatsingen og skaffe flere robuste arbeidsplasser i Hemnes. Målet er å ha en bærekraftig kommune som er attraktiv for næringsetableringer og som bostedskommune.

Arbeid med forprosjektet startet opp høsten 2021. Det er i perioden utarbeidet et kunnskapsgrunnlag og gjort analyser som grunnlag for videre utarbeidelse av en strategisk plan for prosjektperioden og en handlingsplan for 2022 – 2023.

Om planen

Strategisk plan skal være retningsgivende i arbeidet med å skape en positiv og robust nærings- og samfunnsutvikling, med flere arbeidsplasser, og der arbeid med å bedre kommunens utviklingsevne er en viktig del.

Hovedmål i kommuneplanens samfunnsdel vil ligge til grunn for alt arbeid kommunen gjør:

1. I 2025 er Hemnes en attraktiv bostedskommune i sentrum på Helgeland, med minst 5000 innbyggere
2. I 2025 er Hemnes kjent som en kommune med ekstra gode oppvekstvilkår
3. I 2025 har Hemnes et konkurransedyktig næringsliv og er en attraktiv kommune for arbeidstakere og bedrifter på Helgeland
4. I 2025 er Hemnes en bærekraftig kommune der det er lett å leve sunt og harmonisk
5. I 2025 er Hemnes en foregangskommune når det gjelder samspill og samarbeid

Planen er underordnet kommuneplanen og angir mål og tiltak for prosjektperioden. Den operative delen av planen kommer frem av en årlig handlingsplan, med konkrete tiltak og prosjekter som viser hvordan strategien skal gjennomføres.

Hemnes kommunes gjeldende næringsstrategi ble vedtatt i 2014 og gjelder fram til 2023. Den har fremdeles elementer som er relevante, men det trengs en oppdatert strategi for å møte dagens utfordringer og mulighetsrom.

Det komplette næringsarbeidet i Hemnes omfatter flere områder som ikke er prioritert i prosjektet. Måling av antall sysselsatte vil ikke ta hensyn til om effekten kommer av utviklingsprosjektet eller annet arbeid. Når omstillingsstatus avsluttes i 2024 er det viktig å følge opp arbeidet for å sikre resultater av pågående prosjekter og investeringer som er gjort. Ambisjonen er at *“Hemnes har en sterk utviklingsevne og er en foretrukken kommune for næringsetableringer og som bostedskommune”*.

Bakgrunn

Markant nedgang i sysselsatte, synkende folketall, økende antall eldre, mange unge som flytter ut og få klargjorte areal til næringsformål, gir grunn til å ta grep om utviklingen i Hemnes.

Nøkkeltall:

Hemnes Kommune hadde i fjerde kvartal i 2021 befolkning på 4 420 (SSB). Dette er en nedgang på 3,4% de siste 10 årene. Befolkningsframskrivingene er:

Totalt var det 1 531 sysselsatte ut fra arbeidssted pr 4. kvartal 2021. Tall fra SSB viser at Hemnes kommune har hatt ca. 11% nedgang i sysselsetting innen næringslivet fra 2016 til 2019, og over 8% nedgang fra 2018 til 2021. En av årsakene til dette kan være mangel på riktig kompetanse tilgjengelig innad i kommunen og regionen¹, men den største nedgangen må ses i sammenheng med rehabilitering av kraftverk og ferdigstillelse av småkraftverk. I tillegg har det vært store rehabiliteringer av veinettet i kommunen.²

NHOs Kommune-NM rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi. Hemnes kommune rangerer som nr. 26 (av 41) i fylket og nr. 301 (av 356) i landet i analysen (tall fra 2020).

Muligheter og utfordringer

Hemnes kommune har mange fortrinn som bør utnyttes, men også utfordringer som bør kompenseres i forbindelse med næringsutvikling:

Fortrinn som bør utnyttes:

- Meget god tilgang til kraftressurser. Nærhet til uttak av kraft i forbindelse med Røssågakraftverkene i Korgen med egnede arealer for etablering av industri
- Gunstig geografisk beliggenhet midt på Helgeland med god infrastruktur på både fiber, veiforbindelser og jernbane, tilgang til vannveier, kort avstand til flyplass (snart storflyplass)
- Arbeids- og serviceregion for både Rana, Vefsn og til dels Alstahaug. Potensiale for ringvirkninger ifm. store nyetableringer i regionen blant annet flyplass og etablering av Freyr battericellefabrikk på Mo – med anslag inntil 1500 arbeidsplasser innen 2025 og stort behov for entreprenører og underleverandører
- Stort potensial for reiselivsutvikling, Okstindan, Rabothytta, Korgfjellet, Hemnesberget m.m. Natur- og kulturbasert reiseliv og opplevelser hele året. Okstindan natur- og kulturpark er en av ni norske parker, og har internasjonalt nettverk og parksegment.
- God kapasitet og tilgjengelighet på barnehager og skoler
- Rikt kulturliv – flere store festivaler – stor dugnadsånd

¹ Svar fra spørreundersøkelse til næringslivet

² Kunnskapsgrunnlag for utviklingsprosjekt

Utfordringer som bør kompenseres:

- Nedgang i sysselsetting de siste årene
- Synkende folketall hvor mange unge flytter (lite tilflytting)
- Få klargjorte areal til næringsformål
- Til dels gamle og lite oppdaterte kommuneplaner. Mangelfulle ressurser til planarbeid
- Mangelfulle ressurser til arbeid med næringsutvikling, etableringer og annet utviklings- og bolystarbeid
- Har vært lite synlig utad
- Lite arbeid rettet mot å få nyetableringer/akkvisisjon³

Selv om sysselsettingen i kommunen har vært nedadgående kan det synes som de største problemene med utviklingen er at kommunen flyttes fra og at det er lite nye etableringer og økning i arbeidsplasser. Hemnes kommune har gode utgangspunkt for å kunne ta posisjon i regionen, både med tanke på den grønne omstillingen og store kraftressurser, men også som et geografisk midtpunkt mellom byene på Helgeland og med unik og attraktiv natur.

Hemnes kommune kan med bakgrunn i konsesjonskraft i enkelte tilfeller ha interesse av en datasenteretablering, så lenge denne næringen regnes som alminnelig forbruk. Det tas likevel prinsipiell avstand til mining av virtuell valuta.

Forutsetninger

Vellykket næringsutvikling forutsetter et godt samspill mellom flere parter.

Det offentliges rolle er å legge til rette slik at bedrifter og aktører kan etablere og videreutvikle sin virksomhet basert på potensiale, ambisjoner og forutsetninger.

Gründere, bedrifter og utviklingsmiljø er de som må være initiativtakere og gjennomføre utvikling av egen virksomhet.

Denne planen er utviklet ut fra tre sentrale spørsmål:

a) Hva er næringslivets behov?

Det tas utgangspunkt i hvilke næringer som er de viktigste driverne for lokal vekst, og hva som er deres behov for å realisere sitt utviklingspotensial.

b) På hvilke områder kan det offentlige bidra med respons på disse behov?

I denne planen er det besvart ved å peke ut innsatsområder som har stor betydning for vekstbransjer, og som samtidig har positiv effekt for næringslivet som helhet.

c) Hvordan kan Hemnes kommune respondere på disse behov, ved god tilrettelegging for vekst?

I planen er slik tilrettelegging konkretisert i form av mål, strategier og tiltak innen hver av hovedinndelingene av innsatsområder. Strategiene konkretiseres nærmere i en operativ årlig handlingsplan.

Realisering av planen krever et godt samspill og dialog mellom kommunen og det private næringsliv. Det krever også god samhandling mellom politisk og administrativ ledelse i Hemnes kommune.

³ I denne sammenheng – målrettet arbeid for å tiltrekke seg etableringer

Prioriterte næringer

Alle næringer og bedrifter er viktige i kommunen, og den strategiske planen skal virke på tvers av ulike bransjer.

Noen næringer peker seg likevel ut som spesielt viktige ved at de representerer områder hvor kommunen har lokale fortrinn, har større vekstpotensial og/eller er drivere for vekst i andre næringer.

Prioritering av næringer er vurdert ut fra:

- Potensial for vekst
- Lokale konkurransefortrinn
- Betydning for andre næringer og lokalsamfunnet

I strategiarbeidet er det pekt på disse næringene som spesielt viktige for fremtidig næringsutvikling i Hemnes:

- **Industri innen grønn omstilling:** Hemnes har store kraftressurser og sentral geografisk beliggenhet
- **Bygge og anleggsvirksomhet/leverandørnæringer:** Hemnes har en rekke bedrifter innen disse næringene som vil kunne dra nytte av større regionale etableringer og økt aktivitet i kommunen

I tillegg nevnes:

- Handel, service og reiseliv: Næringer i Hemnes som bidrar med mange og varierte arbeidsplasser
- Landbruk: Hemnes er en stor landbrukskommune med rom for vekst

Det knytter seg spesielle forventninger til utvikling i de prioriterte næringene. Samtidig er innsatsområder og strategier ment å gi effekt for alle næringene, og de er derfor næringsnøytrale.

Strategi for næringsutvikling

Planen er bygd opp slik:

- **Fremtidsbilde** for næringsarbeidet mot 2030, for å angi retning på langsiktig og ambisiøst mål
- **Hovedmål og delmål** for planperioden 2021 - 24, samt hvordan utviklingen måles
- **Innsatsområder** som det skal satses ekstra på i perioden

Fremtidsbilde for 2030

Overordnet visjon i næringsarbeidet for utviklingsprosjektet er **“Hemnes har en sterk utviklingsevne og er en foretrukken kommune for næringsetableringer og som bostedskommune”**.

Hemnes skal bli en viktig del av Norges grønne industriregion med egne etableringer av kraftkrevende industri og leverandørbedrifter i verdikjeden. Bakgrunnen er Røssågakraftverkene og overskudd av lett tilgjengelig kraft.

På bakgrunn av kunnskapsgrunnlag og svar fra spørreundersøkelse til næringslivet vil et ønsket fremtidsbilde være:

- **Større næringsetableringer innen grønn industri**

Hemnes blir ansett for å være stor innen grønn industri, noe som gir ringvirkninger innen verdikjeden. Etableringene sørger for at infrastruktur og tjenester holder et høyt nivå med økt aktivitet.

- **Kommunen har stor vekst i eksisterende bedrifter**

Hemnes drar nytte av større regionale etableringer og blir en viktig leverandør av varer og tjenester. Det lokale næringslivet har vokst over år og det er stor vilje til å satse lokalt. Det er nye arbeidsplasser i eksisterende næringer og nye næringer som har oppstått som følge av samarbeid mellom bedrifter.

- **Kommunen har sterk utviklingsevne og ressurser til å bistå næringslivet**

Kommunen har ressurser til å bistå og tilrettelegge for næringslivet. Næringssettingsingen er forankret i alle ledd og næringsaktører har godt samarbeid med kommunalt ansatte. Alle er godt kjent med Hemnes som næringskommune og det kommuniseres med det internasjonale markedet.

- **Hemnes er et kjent reisemål med helårsdrift i næringen og med et godt samarbeid mellom aktørene i kommunen og regionen**

Arbeid gjennom bedriftsnettverket OPPHemnes og reisemålsutviklingsprosesser i regionen, skal gi retning for videre prioriteringer av tiltak

- **Hemnes har utviklet attraktive tettsteder og sentrumsområder for alle aldergrupper**

Tettstedene fremmer bolyst og innehar viktige kvaliteter som møteplasser, tiltak for universell utforming og tilbud til barn og unge. Hvert tettsted bygger på sine egne særpreg, som skaper allsidighet og et rikt tilbud både for befolkningen og besøkende.

- **Det er sterkt samarbeid mellom kommune, Okstindan natur- og kulturpark og næringsliv, hvor det jobbes mot felles målsettinger**

Godt samarbeid over år har sørget for at det er god dialog og felles overensstemmelse for retning. Bedriftene har gjennom samarbeid på tvers skapt flere arbeidsplasser og nye næringer.

- **Det er stor bolyst i kommunen, unge har flyttet tilbake og flere utenfra flytter til Hemnes**

Innsats mot å beholde og rekruttere har lønt seg. Det er flere attraktive boligområder i kommunen og et mer allsidig boligmarked. Utleiemarkedet er vitalt og det er opprettet flere service- og mattilbud på alle tettstedene.

Målsetting

- **Hovedmål:** Overordnet resultatmål er å øke antall sysselsatte i næringslivet med 150 innen utgangen av 2026

I løpet av prosjektperioden 2. halvår 2021 – 1. halvår 2024, er målet en økning på 100 sysselsatte i næringslivet

Hemnes kommunes mål i kommuneplanens samfunnsdel om 5000 innbyggere, skal nås i løpet av 2025
- **Delmål**

Næringsetableringer og sikring av eksisterende arbeidsplasser i verdikjeden knyttet til store regionale etableringer

Bedriftsetableringer i tilknytning til- og forsørget fra Røssågakraftverkene i Korgen

Sikring av nåværende arbeidsplasser og tilbud

Kontinuerlig stedsutvikling med universell utforming og tilbud som bidrar til bolyst og som tiltrekker flere arbeidsplasser og nye innbyggere

Hemnes kommune er en bo-, arbeids- og serviceregion med god kvalitet på tjenestene
- **Effekt mål:** I løpet av første år har Hemnes kommune bygget opp egen utviklingskompetanse og blitt mer framoverlent ved tilrettelegging for næringsetableringer

Kommunen har fått effekt av samarbeidet i Venture North og har bedre redskap til å profesjonalisere vertskapsarbeidet og synliggjøre kommunens kvaliteter og ressurser

Kommunen tiltrekker seg og henter nasjonale og eventuelt internasjonale bedrifter og har nødvendig kompetanse til å møte disse (akkvisisjon)

Kommunen utnytter, gjennom strategisk arbeid basert på tilgjengelige ressurser og fortrinn, effekten av de store næringsetableringene i regionen, og får økt næringsetablering og økt bosetting i kommunen i løpet av prosjektperioden

Hemnes kommune jobber kontinuerlig for å være en attraktiv og bærekraftig kommune med trivelige sentrumsområder og gode tilbud til både egen befolkning og besøkende

Prosjektet har stimulert til nyskaping, digitalisering og samarbeid i eksisterende og nye bedrifter og sørget for at bedrifter har god tilgang på spesialisert og relevant kompetanse.

Det er et godt samarbeid mellom kommunen/offentlige myndigheter, næringslivet og frivillig sektor. Okstindan natur- og kulturpark er en viktig katalysator

Det er et godt samarbeid og god dialog med boligaktører for å etablere boliger til leie

Hemnes er en bo-, arbeids- og serviceregion og driver målrettet kommunikasjon og markedsføring for å tiltrekke seg flere innbyggere

Effektmåling

Effekter av næringsutvikling skal primært måles mot utvikling i næringslivet. Dette anses å ha innflytelse på befolkningsutvikling og samfunnsutvikling generelt, men på disse områdene er det langt flere forhold som påvirker utviklingen. Effekten av prosjektet måles mot næringslivet generelt, selv om enkelte områder ikke er prioritert (reiseliv, boligbygging m.m.).

Utvikling i planperioden skal følges gjennom:

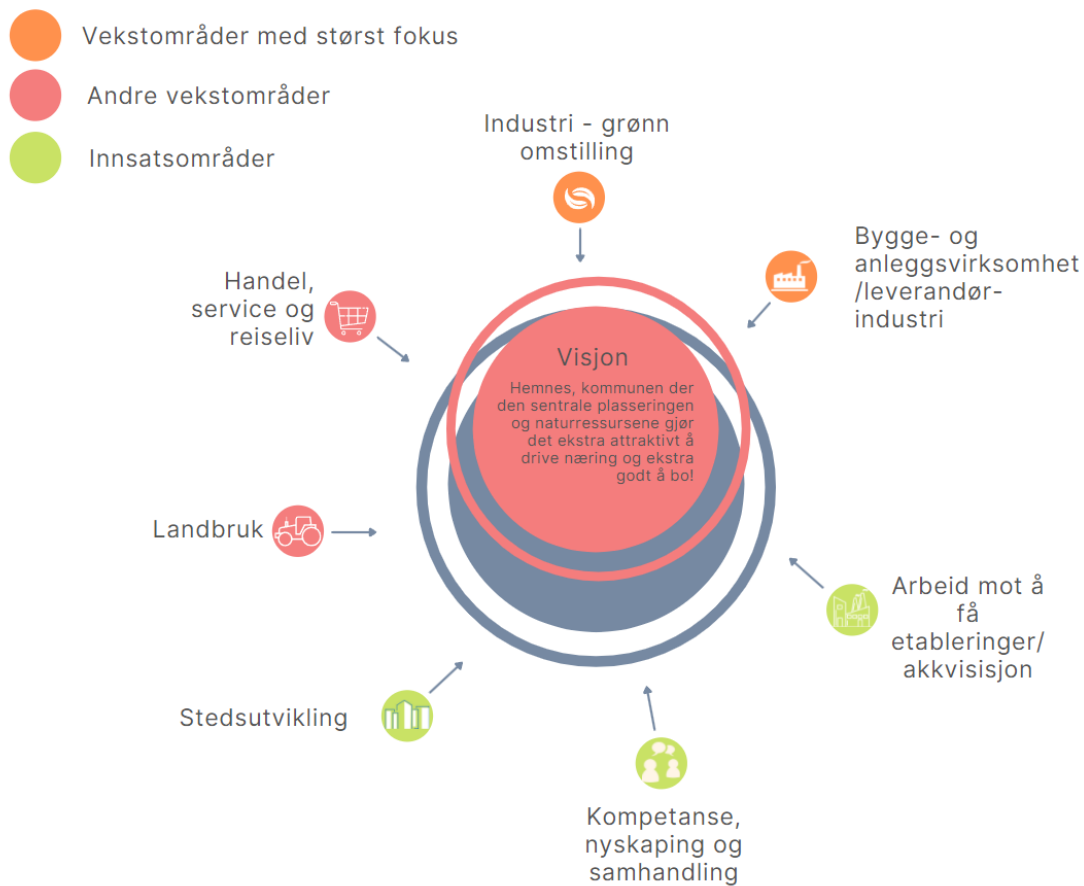
- Omsetning, verdiskaping, sysselsetting, antall foretak og nyetableringer i næringslivet generelt og for vekstnæringer spesielt
- Utvikling i sysselsetting
- Plassering i NHOs «Kommune -NM»
- Bedrifter med engelske nettsider
- Ungdataundersøkelse
- Innbyggerundersøkelser
- Andre relevante data ut fra behov

Innsatsområder

Etter innspill fra næringslivet, erfaringsbasert arbeid og utarbeidelse av kunnskapsgrunnlag, settes innsatsområder for prosjektet. Disse vil også være aktuelle etter endt prosjektperiode:

- a) Arbeid rettet mot å få etableringer/akkvisisjon
- b) Kompetanse, nyskaping og samhandling
- c) Stedsutvikling

Innsatsområdene som er prioritert, er bl.a. vurdert ut fra hva som er viktig for å legge til rette for vekst i de næringene som synes å ha størst vekstpotensial. Innsatsområdene skal likevel virke næringsnøytralt.

Vekst- og innsatsområder for utviklingsprosjektet

Videre beskrives hver av innsatsområdene nærmere med mål, strategi er og forslag til gjennomføring.

Innsatsområde – arbeid rettet mot å få etableringer/akkvisisjon

Utgangspunkt:

Målrettet arbeid for å få etableringer i kommunen (akkvisisjon) er en viktig forutsetning for å lykkes med planens målsettinger.

Hemnes har mye å by på, men kunnskap om kommunen og dens omdømme kan forsterkes. Fortrinn kommunen har må kommuniseres bedre for å tiltrekke seg internasjonale og nasjonale aktører.

Akkvisisjon omhandler hvordan det skal arbeides for å tiltrekke seg etableringer, men også sørge for at det finnes tilstrekkelig arealer å markedsføre.

Hemnes kommune har siden 2019 vært med i samarbeidsprosjektet Venture North hvor kommunene Rana, Lurøy, Nesna og Hemnes driver målrettet akkvisisjonsarbeid. Hemnes har også god dialog og jevnlig møter med Statkraft og Helgeland kraft angående større etableringer. Det har vist seg å være nyttig forum for å utveksle kompetanse.

Strategi og gjennomføring:

a) Videreføre samarbeidet med Venture North for å være synlig nasjonalt og internasjonalt

- Venture North, Invest in Rana Region Norway har som formål å hjelpe utenlandske bedrifter og investorer å realisere virksomhet i regionen. Etter at Hemnes ble en del av dette prosjektet, har det vært stor interesse fra internasjonale aktører om etablering i Hemnes, og da spesielt tilknyttet kraftkrevende industri. Prosjektet er allerede godt etablert med egen plattform og det gjennomføres jevnlig møter mellom kommunene og Venture North. Gjennomføringen av denne strategien vil dermed i stor grad være videreføring av samarbeidet.

b) Tilrettelegging av næringsareal

- Bistå i å tilrettelegge for næringsarealer (utredninger, innhenting av kompetanse m.m.)

Akkvisisjon vil være det viktigste innsatsområdet for å få flere arbeidsplasser jf. prosjektets formål.

Innsatsområde – kompetanse, nyskaping og samhandling

Utgangspunkt:

Kompetanse er en nøkkelfaktor for å være konkurransedyktig for både bedrifter og kommuner. Hemnes kommune har over tid vært nedbemannet på utviklingsressurser, noe som gjenspeiles av innspill fra næringslivet. De ser et potensiale i økt samarbeid og det er et ønske om en tett dialog med kommunen.

Skal Hemnes utvikle seg som næringsvennlig kommune må det være et nært samarbeid mellom offentlige interesser, lag/foreninger og næringsliv. Kommunen har ofte førstehåndsinformasjon om pågående utvikling. Det vil dermed være viktig å ha ressurser til å sørge for å kommunisere informasjon mellom ulike parter.

Hemnes kommune deltar i flere nettverk tilknyttet næring med blant annet Okstindan natur- og kulturpark, Rana Utvikling, Kunnskapsparken, Mosjøen og omegn næringsseksjon, Ranaregionen Næringsforening, Væxt, Innovasjon Norge, Nordland fylke og Distriktsenteret. Gjennom gode nettverk får deltakerne til mer sammen enn hver for seg. Hemnes vil dra nytte av at større etableringer plasseres i en nabokommune enn et annet sted i landet. En region i vekst hvor kommunene tar del i felles nettverk vil stå sterkere til å sikre verdiskaping lokalt.

Strategi og gjennomføring:

a) Utvikle kompetanse og bistå i rekruttering i tråd med næringslivets behov

- Styrke lokal kompetanse
- Samarbeide om rekrutteringsbehov mellom kommune og næringsliv

b) Stimulere til nyskaping og samarbeid i eksisterende og nye bedrifter

- Bistå ved innovasjon og oppfølging av eksisterende næringsliv
- Stimulere til nyetableringer og gode gründermiljø, med Væxt som et utgangspunkt
- Støtte opp om klyngedannelser og erfaringsdeling på tvers av bedrifter og bransjer, spesielt innen vekstnæringer

c) Styrke utviklingsevnen i kommuneadministrasjonen

- Videreføre erfaringer og kompetanse fra utviklingsprosjektet i et sterkt og proaktivt næringsapparat, med god kommersiell forståelse og tillit hos næringslivet
- Etablere arenaer for samhandling og dialog mellom kommune og næringsliv

- Bygge videre på etablerte nettverk og ta initiativ/del i nye
- Aktiv og digital markedsføring av Hemnes, også på engelsk
- Videreføre team for næring, utvikling og kultur i kommunen (NUK)

d) Videreføre samarbeidet med Okstindan natur- og kulturpark i utviklingsprosesser

- Videreføre og bruke samarbeidet med Okstindan natur- og kulturpark for å sikre lokal verdiskaping og utvikling

e) Målrettet kommunikasjon og økt synlighet

- Synliggjøre lokalt næringsliv og arbeidsmuligheter, samt servicetilbud - også på engelsk

Kompetanse, nyskaping og samhandling vil være det viktigste innsatsområdet for å sørge for et robust næringsliv og for å styrke utviklingsevne jf. prosjektets formål.

Innsatsområde - stedsutvikling

Utgangspunkt:

Hemnes kommune må jobbe kontinuerlig for å være en attraktiv og bærekraftig kommune med trivelige sentrumsområder og gode tilbud til både egen befolkning og besøkende. Hemnes skal være et lokalsamfunn som er attraktivt for ulike arbeidsgrupper og for mennesker med ulike behov.

Strategi og gjennomføring:

a) Utvikle attraktive sentrumsområder som bidrar til bolyst og næringsutvikling

- Stimulere til gode bosted i kommunen som bidrar til bolyst
- Bidra til økt aktivitet for næringsaktører i sentrumsområdene
- Bygge stolthet basert på fortinn og muligheter i Hemnes
- Legge til rette for universell utforming på tettstedene

Stedsutvikling vil understøtte de andre områdene prosjektet skal arbeide med og vil være viktig for å beholde innbyggere i alle aldre, i tillegg til å tiltrekke seg nye jf. prosjektets formål.

Oppfølging av strategisk plan

Arbeidet med å legge til rette for vekst i regi av Hemnes kommune berører mange enheter, og både politisk og administrativ ledelse. Gjennomføringen av planen er også avhengig av et tett samarbeid mellom mange aktører.

For å gjennomføre denne næringsplanen kreves primært menneskelige ressurser og god samhandling mellom de ulike aktørene. Det vil også være behov for økonomiske midler for å dekke eksterne kostnader ved enkelte tiltak i handlingsplanen. Dette kommer i tillegg til prosjektledelse. Årlig rullering av handlingsplan, med tildeling av ressurser vil være prosjektledelsens ansvar i samarbeid med avdelinger i kommuner. Grunnlaget orienteres om i formannskap og kommunestyre. Effektmåling skal skje samtidig som årsregnskap/årsrapport.

Mål og strategier i denne planen skal ikke være til hinder for å tilpasse seg nye muligheter eller endringer i forutsetninger, hvis situasjonen tilsier det i planperioden.